

Освен това присъствието и действието на тези субстантивни характеристики в „портрета“ на ромската душевност, битност и култура (взет в неговите социопропространствени измерения и нюанси) не бива да се разбира еднозначно, като паралелно и равнопоставено тяхно присъствие и проявление във всеки конкретен случай. Тоест между съдържателните, формалните, а още повече функционалните специфики на тези субстантивни характеристики могат да се видят и реално (исторически и актуално) съществуват различия, разминавания, противопоставяния и т. н. Това обстоятелство означава, че при анализ на конкретен феномен или процес от етничното битие, съзнание или самосъзнание на циганите могат да се разкриват различни пластове на съществуване, на координиране и субординиране, на ситуативно привличане или отблъскване и др. под. между съдържателно-формалното и функционално дефиниране на една или някои от тези характеристики към друга и спрямо останалите.

Разгадаването и обяснението на „ребусите“ на връзките и взаимоотношенията, взаимозависимостите между тези субстантивни характеристики в органиката на циганската битност и душевност би ни помогнало неимоверно. От една страна, доколкото чрез тях ще се изяснят собственият почерк, роля и значимост, които всяка от тези характеристики влага в общия „портрет“ на циганина, взет в качеството му на род и индивид. От друга, доколкото кореспонденцията, дозирането на релациите между тях може да разкрива и обяснява своеобразието на конкретни модификации в ромската битност, душевност и култура.

По моя преценка **четири са субстантивните характеристики, дефиниращи социопропространствената конфигурираност и дислоцираност на циганското битие, душевност и култура.** Това са **хоризонтализмът, неформалността, амбивалентността и стремежът към вертикализация** в ромската битност и душевност в териториите на социалното пространство. Всяка от тях има своите относително самостоятелни особености на присъствие и изява в духовната и практическата ориентация и реализация на циганина (като род и индивид). Но само в общата си взаимосвързаност, в противоречивата амалгама на тяхното видимо или незримо присъствие в тъканта на ромската екзистенция се постигат онези штрихи от цялостната (ис-